

A program és az elért eredmények bemutatása

Előadóművészetek (színhátszás)

A program célja elsősorban az egyéni és társas kompetenciák, többek között a kifejezőkészség, önismeret, magabiztos fellépés, empátia, az anyanyelvi és kulturális kulcskompetencia fejlesztése volt. A résztvevők elméleti és gyakorlati ismereteket szereztek a színházak történetéről, működéséről, az előadások készítéséről a tervezéstől a bemutatásáig.

A színi előadás jellegéből adódóan nagyszámú közönséghez eljut, általa a másodlagos célcsoport is elérhető.

A programban az ajaki Tamási Áron Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola és az Újfehértói Általános Iskola összesen 28 diákja vett részt, szakaszonként és csoportonként 7-7 fővel. A résztvevők életkora 10 és 13 év között volt.

Mindkét iskola rendelkezik művészeti tagozattal: a Tamási Áron Általános Iskolában ezek a grafika és színhátszás, az Újfehértói Általános Iskola Erkel Ferenc Tagintézménye – ahová a résztvevők többsége jár – pedig emelt szintű zenei oktatást nyújt. Mindkét intézmény pedagógiai programja kiemelt jelentőséget tulajdonít a művészeti nevelés személyiségfejlesztő és közösségépítő hatásainak, és az előadó-művészeti tevékenység nem ismeretlen a diákok számára. Erre a hagyományra építve a pályázati program keretében drámajáték foglalkozásokat valósítottak meg.

A drámajáték jellegénél fogva személyiség- és képességfejlesztő pedagógiai módszer, nem hagyományos értelemben vett színhátszás. A játékok során a fiataloknak lehetősége volt különböző élethelyzetek és szerepek kipróbálására, átélésére, a tapasztalatok és érzelmek értelmezésére. A csoport vezetőjének elmondása alapján minden feladatot, gyakorlatot közös megbeszélés követett, amely során tudatosították az egyes játékok, szituációk hasznosíthatóságát, fejlesztő hatását, „értelmét”.

A tematikában hangsúlyos szerepet kaptak az improvizációra épülő játékok, s a kreatív szakaszban begyakorolt, majd a marketing szakaszban előadott jelenetek is ezekből a szituációs játékokból alakultak ki. Az ajaki csoport – amelyben a fiúk voltak többségben, és mindannyian futballoznak is, ezért ilyen témájú történetet láttunk – Tormáné Szabó Ilona rendezésében „A bajnokok”; míg az újfehértói műhely Szilágyi Ildikó rendezésében az „Osztályképek” című jelenetsort mutatta be több alkalommal helyi és kistérségi közönség előtt.

A két csoport a projekt keretében megrendezett Művészeti Bemutató (2015. április 10., Kisvárdá) és Színjátszó Verseny (2015. április 23., Újfehértó) keretében mutatták be egymás és a projektben résztvevő csoportok, valamint az érdeklődők előtt a foglalkozások eredményeként született darabokat.

A program által fejlesztendő kompetenciák, kompetencia-összetevők:

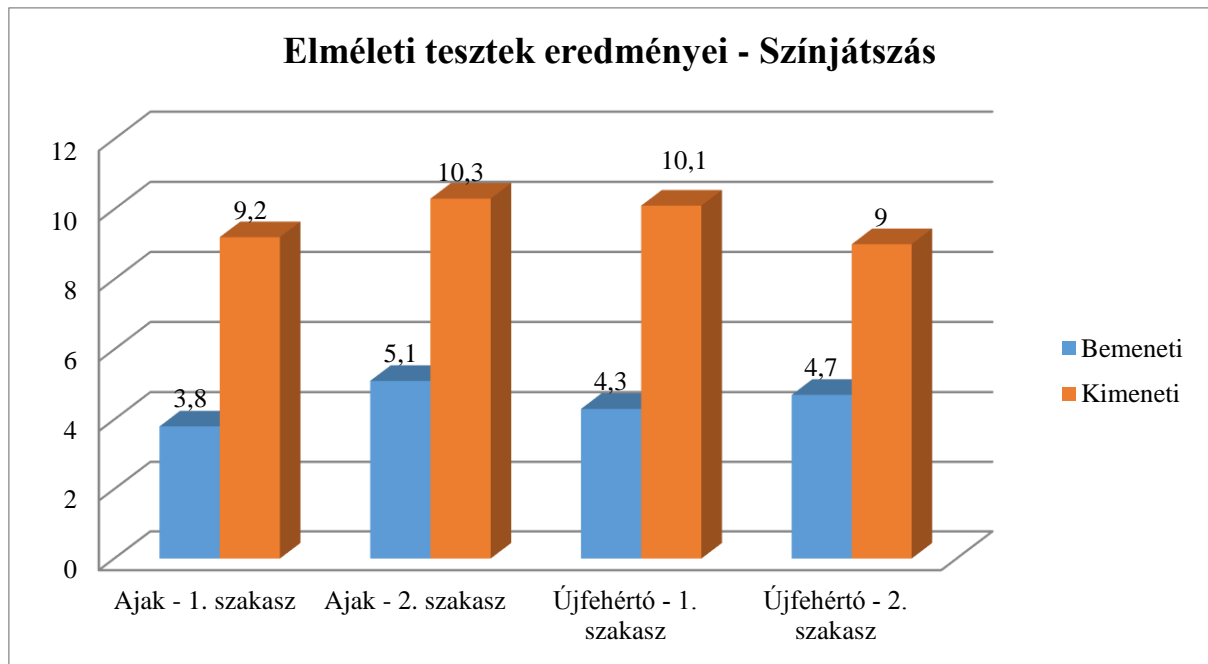
Kulcskompetenciák (a NAT alapján)	Nevelési célok, fejlesztési területek	Előadóművészi tevékenység specifikus képességei
Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség A hatékony, önálló tanulás	Az erkölcsi nevelés Nemzeti öntudat, hazafias nevelés Állampolgárságra, demokráciára nevelés Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése Felelősségvállalás másokért, önkéntesség Pályaorientáció Médiatudatosságra nevelés A tanulás tanítása	Fejlett beszédképesség Kapcsolatteremtési, együttműködési készség Figyelemösszpontosítási és -megosztási képesség Empátia Jó mozgásképesség Ritmusérzék Muzikalitás Stressz tolerancia Alkalmazkodóképesség Improvizációs készség Kommunikációs készség Felelősségvállalás Türelem Problémamegoldás

Az elméleti szakasz kezdetén és végén minden csoport ugyanazt a kérdőívet töltötte ki. A válaszok pontozása után eredményt kaptunk az elméleti tudásváltozásról. A kérdőív 3 elméleti és 3 kiegészítő kérdést tartalmazott, ill. rákérdeztünk a színházlátogatás gyakoriságára is.

A bemeneti kérdőívek mindegyikében szerepelt a kérdés, hogy a program kezdete előtt a fiatalok végeztek-e valamilyen alkotótevékenységet: a drámajáték csoportok tagjainak többsége végez (színjáték – az ajaki iskolából mindenki –, ill. zene), nemmel csak 6-an válaszoltak a II. szakaszban az újfehértói fiatalok közül.

Színházba évente egyszer-kétszer (10), vagy évente többször járnak (18 fő), amely az informális tanulás, az ízlésformálás, élmény- és motivációszerzés terepe is. Mindkét település közel van a megyeszékhely Nyíregyházához, ill. az országosan is jelentős színházi hagyományokkal rendelkező Kisvárdához, így a fiatalok iskolai szervezésben részt vehetnek színházi előadásokon. A résztvevők többsége hátrányos helyzetű, így nem jellemző a családdal közös színházlátogatás.

Az elméleti kérdésekre jó válaszonként 1-1, hiányos, de jó válaszokért 0,5 pontot adtunk. A felsorolások feladatára adott válaszok függvényében az elérhető maximális pontszám 12–15 pont között volt. Az alábbi grafikon csoportok szerint összegzi a kimeneti és bemeneti tesztek eredményeit:

A csoportok mindegyikéről – és nemcsak a drámajáték műhelyekről – elmondható, hogy a kérdőív kitöltését gyakran elnagyolták és nem vették igazán komolyan – különösen igaz ez a kimeneti kérdőívekre –, emiatt az elméleti pontszámaik rendre alacsonyabbak, mint ahogyan azt előzetes tapasztalataik, gyakorlati ismereteik, vagy a személyes beszámolók alapján várnánk. Ezzel együtt is minden csoportban számszerűen kimutatható a résztvevők elméleti ismereteinek bővülése.

„Mi a különbség a kinevetek vagy a veled együtt nevetek között” kérdés a közösségi érzés, erkölcs és empátia fontosságára irányította a gyerekek figyelmét. Az együtt nevetés, a humor a csoport- és társadalmi kapcsolatokban is fontos funkciót tölt be: csoportnormák, társadalmi normák fenntartásában, csoportidentitás, csoportkohézió kialakítása, fenntartása, a közös tudás és a szokásrendszer révén. Ugyanakkor a nevetésnek lehet negatív hatása is, ha agressziót, fölényhelyzetet, kárörömöt, megaláztatás, megszegyenítési szándékot fejez ki. A kinevetés mindig valaki ellen irányuló akcióként, támadásként fogható fel (Vö.: F. Földi Rita). A kettő közti különbségtétel képessége a közvetlen kapcsolatokban és az egyre inkább multikulturális társadalmunkban egyaránt fontos.

Már a bemeneti kérdőívekre adott válaszaik alapján is megállapíthattuk, hogy a fiatalok többsége az életkorának megfelelően megfogalmazva jól érzékelt a különbséget: *„A kinevetek az csúfolás, a veled együtt nevetek, az összetartás.”* vagy: *„A kinevetés feltartja a munkát. Ha veled együtt nevetünk, az pedig jó”.*

A kimeneti kérdőíven hasonló válaszokat kaptunk: „*Ha kinevetek valakit, akkor az rosszul eshet neki. Ha együtt nevetek, akkor annak örül, vagy jól is eshet neki.*” Legtöbben a másik megbántása és a közös élmény közti különbséget hangsúlyozták.

A fentiek mellett a kimeneti kérdőíven „**Miért ülünk körben a foglalkozásokon?**” és a „**Miért fontosak a bizalomjátékok?**” kérdések is szerepeltek.

A foglalkozásokon körben ülés a résztvevők közti folyamatos szemkontaktus lehetőségét biztosítja, egyúttal azt is kifejezi, hogy a csoporttagok – beleértve a vezető pedagógust is – egyenrangúak, véleményük, gondolataik, érzéseik egyformán fontosak. Mindez a kapcsolatteremtési és kommunikációs képesség, a türelem, a tolerancia és a rugalmas gondolkodás fejlesztését is szolgálja.

A résztvevők közül többen – főként az ajaki csoportból – csak annyit írtak: „*Hogy lássuk egymás arcát*” és nem részletezték ennek az üzenetét, de az újfahértói csoport válaszai között a: „*Mindenki egyforma köztünk és nincs főnök*”; „*Hogy jobban tudjunk beszélgetni, játszani, mindenki egyenlő.*” és „*Hogy lássuk egymás arcát és megbízunk a másokban.*” válaszok is szerepeltek.

Hasonló képet mutatnak a **Miért fontosak a bizalomjátékok?** kérdésre adott válaszok is, amelyeknél szintén gyakori volt a: „*Hogy bízzunk egymásban*” jellegű válasz az ajakiaknál, míg az újfahértóiak általában kifejtették ennek fontosságát is: „*Megtanulunk a másokban bízni, nem félünk attól, hogy kinevet.*”; „*Bízzunk a társainkban és tudjunk együtt dolgozni.*” és „*Ha bízzunk a másokban, jobban tudunk játszani.*”

Ez alapján arra következtethetünk, hogy az újfahértói csoportoknál mindkét szakaszban jobban sikerült a különböző feladatok, játékok fejlesztési célját, hatásait tudatosítani.

A foglalkozásokkal kapcsolatos elvárások között az új barátok szerzése (17 említés), jó hangulat (15), sok játék (13 említés) és különböző képességek fejlesztése (beszédkésztség, ügyesség, improvizációs készség stb.) szerepelt legmagasabb említéssel.

A tevékenységhez szükséges specifikus képességek fejlesztésében elért eredmények

A drámajáték foglalkozások nem elsősorban színészi képességeket fejlesztenek, hanem a személyiség- és közösségfejlesztést szolgálják, így a fiatalok eredményeit sem értékelhetjük olyan szigorúan, mintha célzottan előadóművészi pályára való felkészítést valósítottak volna meg. Ugyanakkor a szerepjátékok és a különböző technikai gyakorlatok (beszédkésztség, légzéstechnika, koncentráció, ritmus és mozgás), ill. maguk az előadások hozzájárultak az előadói képességeik fejlődéséhez. A csoportvezetők elmondása alapján előzetes várakozásaikhoz képest – lévén művészeti iskolák diákjairól van szó, ahol rendszerek

a hangszeres, énekes, táncos fellépések – ezekre szükség is volt, és a projekt zárásakor hangsúlyozták az ebben elért eredmények fontosságát.

A csoportok által előadott jelenetsorok a fiatalok mindennapjait, problémáit, érzéseit, vágyait fejezte ki – olykor paródiaszerűen – elsősorban a gyermekek, de olykor a szülei és tanárai szemszögéből is, amely lehetőséget teremtett arra, hogy mindkét nézőpontba belehelyezkedjenek, mindkét oldal szemszögéből megvizsgálják a szituációt, ezáltal némiképp csökkentve a generációk közti kommunikációs távolságot, amely szintén napjaink egyik jellemző problémája.

A különböző érzelmek adekvát kifejezését elősegítendő, csoportok a beszédkésztség fejlesztésével kezdték a gyakorlati szakaszt, melynek során elsajátították a helyes légzés- és beszédtechnikát. Ehhez tartozik a kifejező, magabiztos beszéd képessége is: a résztvevők javulása talán ebben volt a legszembetűnőbb, az előadások során a fiatalok, hangosan, érthetően és a szerepüknek megfelelő stílusban beszéltek.

A kapcsolatteremtési, együttműködési készséget a már említett bizalomjátékokon keresztül fejlesztették, amelyek sokszor testi kontaktust is tartalmaztak (pl. vakvezetés), hogy az egymás iránti bizalmat, felelősséget, tiszteletet erősítsék. Ezek – a diákok válaszaiból is látszik – elengedhetetlenek a sikeres közös alkotáshoz, és olyan, a későbbiekben a munkaerő-piacon is hasznos tulajdonságokat alapoznak meg, mint a csoportmunkára („team”) való alkalmasság, vagy a delegálás képessége.

A színdarab megtanulása, előadása, ill. az azt előkészítő gyakorlatok során a fiatalok megtapasztalták a közösségért való egyéni felelősségvállalás fontosságát is, ill. a közösség érdekének az egyéni érdekek/vágyak elé helyezését. A felkészítő gyakorlatokon keresztül az önfegyelmük, monotónia-tűrésük, kitartásuk is javult, lévén a produkció betanulása, próbálása, előadása szellemileg és fizikailag is megterhelő.

A jó ritmusérzék és a precíz mozgáskoordináció egyaránt fontos a színjátszásban, táncban, de a sportban is. Jó példája ennek „A bajnokok” edzést idéző táncos jelenete. Mivel a projektben résztvevő iskolák egyúttal emelt szintű zenei nevelést is biztosítanak, a gyerekek számára a zenére mozgás, a táncos koreográfia nem volt szokatlan, és a muzikalitásuk is fejlettebb, mint sok kortársuké. Ezzel együtt az egymással és a zenével összhangban lévő mozgásban voltak megbillenések, egyenetlenségek.

Ide kapcsolódik a színpadi mozgás és szöveg összhangjának, valamint a színpadi látvány egyensúlyának felfedeztetése, fejlesztése is: mikor milyen ütemben kell a színpadra lépni, előre kiszámítani a társak beszédének tempóját, mozgását, és ahhoz igazodni. Ezeket a fiatalok jól érzékelték, alig volt észrevehető megakadás az előadások során.

A színi előadás, de bármely más nyilvános megszólalás, fellépés során számolniuk kell a külső (közönség zaja, ajtók nyitása stb. az előadás alatt, vagy az előadótársa elfelejti a szövegét, módosít rajta), ill. belső

(izgalom, szorongás) zavaró tényezőkkel, ezért figyelemösszpontosítási és -megosztási képességet, önfegyelmet játékos feladatokkal erősítették, és kiemelt figyelmet fordítottak az improvizációs készségek fejlesztésére is.

A kimeneti kérdőív „**Az előadások bemutatásán kívül miben lehet még hasznosítani az előadó-művészeti ismereteket, képességeket? (Pl. iskola, magánélet stb.)**” kérdésére adott válaszok alapján a résztvevők leginkább a következő képességek fejlődését tapasztalták: kapcsolatteremtési képesség („*könnyebben barátkozom*”), empátia, figyelem, magabiztosság („*bátrabb vagyok az osztályban, merek szólni a lányokhoz*”, „*ki merek állni a közönség elé*”) a beszédtechnika, szókincs, önfegyelem („*nem nevetem el magam versmondás közben*”) és az improvizációs képesség.

Az EU által meghatározott és a Nemzeti alaptantervben szereplő kulcskompetenciák és nevelési célok közül a program során sikeresen fejlesztették az anyanyelvi kommunikációt, szociális kompetenciát, esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőkészséget, valamint a hatékony, önálló tanulás képességét. A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia komponensei közül a csoportmunkában való tevékenység, a szervezőkészség, jó kommunikációs képesség, közös célért áldozatvállalás és etikus magatartás fejlesztésében sikerült jó eredményeket elérni, a vállalkozói kompetenciák szervezési, pénzügyi, gazdasági ismeretekkel kapcsolatos összetevőivel kevésbé foglalkoztak, noha az előadások közönséghez való eljuttatásának módjainak megvitatása, kipróbálása lehetőséget teremtett volna rá a marketing szakaszban. Mivel a drámajáték elsődlegesen személyiség- és közösségfejlesztő jellegű, a hangsúlyt nem a nyilvános előadásokra helyezték, ezek a témák nem merültek fel.

A résztvevő iskolákban kiemelt fontossággal bír a művészetoktatás, így az alkotóműhelyek létrehozása, működése hozzájárult a pedagógiai programokban megfogalmazott célok, feladatok megvalósításához is. A pályázat jó lehetőséget teremtett, hogy az iskolák egymással és – Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Irodáján keresztül – a Nemzeti Művelődési Intézettel is jó munkakapcsolatot alakítsanak ki, ill. megtalálják az együttműködés további lehetőségeit (pl. nyilvános fellépések szervezésével, ahogyan az a záró konferencián felmerült), amelyekkel eredményesebbé, ismertebbé, egyúttal népszerűbbé is tehetnék a foglalkozásokat, mintha azok csak az iskolán belül zajlanának.

Elektronikus sajtó

A foglalkozások célja az újságírói, riporter munká, az elektronikus médiában alkalmazott technikák, a település és tágabb környezete jellemző szervezeteinek megismerése, valamint a tárgyi és szimbolikus eszkörendszer, a nyelv és a szövegek értő használatának fejlesztése volt. Figyelmet fordítottak a helyi értékek bemutatásának, megőrzésének lehetőségeire, ezáltal is fejlesztve a helyi identitást.

A programban a csengeri Ady Endre Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium és a pátyodi Dr. Antall József Általános Iskola 14-16 éves diákjai vettek részt, szakaszonként 7-7 fővel, Dr. Balogné Tóth Natália és Vincze József vezetésével.

Az elektronikus sajtó csoportok mindkét szakaszban szorosan együttműködtek a film alkotóműhelyekkel, amely megalapozta iskolán belüli, ill. az iskolák közti munkacsoportok létrejöttét.

A program által fejlesztendő kompetenciák, kompetencia-összetevők:

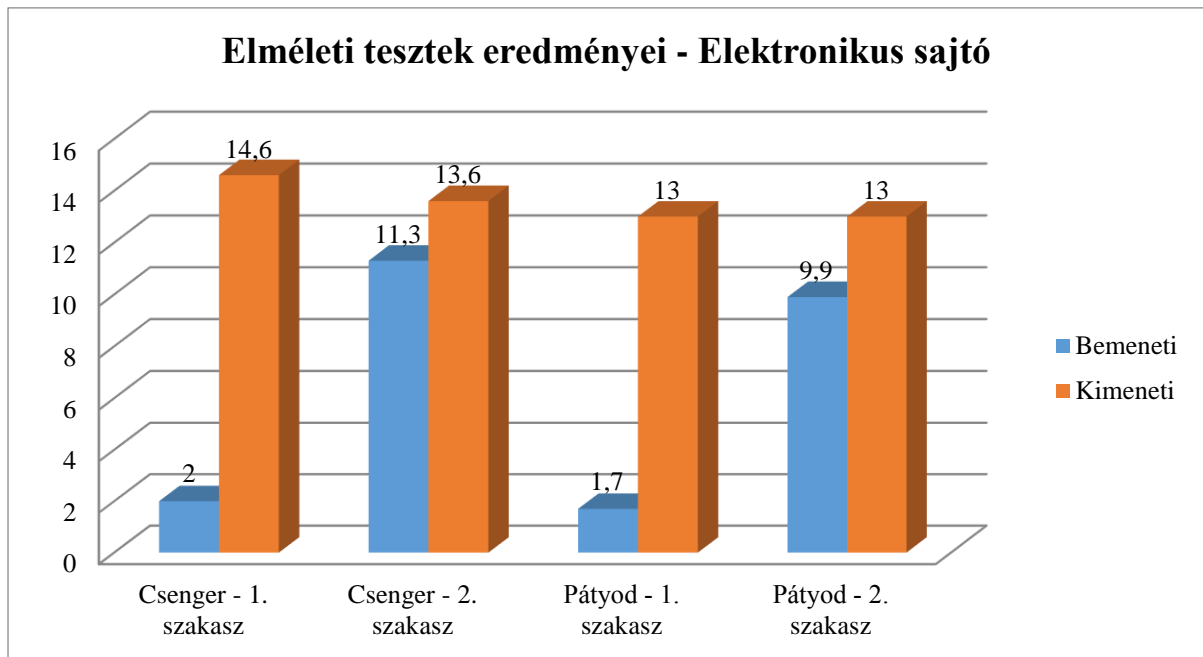
NAT Kulcskompetenciák	Nevelési célok, fejlesztési területek	Újságírás tevékenységhez szükséges képességek
Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos és technikai kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség A hatékony, önálló tanulás	Nemzeti öntudat, hazafias nevelés Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése Felelősségvállalás másokért, önkéntesség Fenntarthatóság, környezettudatosság Pályaorientáció Médiatudatosságra nevelés A tanulás tanítása	Kommunikációs készség Figyelemkoncentráció Problémamegoldás Kreativitás, ötletgazdagság Stressz tolerancia Alkalmazkodóképesség Pontosság, precizitás Szervezőképesség Önállóság Együttműködő képesség Empátia Felelősségvállalás Vizuális képesség Türelem

Az első szakaszban résztvevők közül 8-an, a második szakaszban 10-en írták, hogy korábban nem végeztek semmilyen kreatív tevékenységet. Az „igen”-t válaszolók közül öten zenélnek, 1 fő ír és ketten kézműves tevékenységet folytatnak, a többiek nem írták le, hogy mivel foglalkoznak.

A bemeneti kérdőíven 4 elméleti és 1 részben elméleti, részben attitűdöt feltáró kérdés volt, a kimeneti tudásfelmérést kiegészítettük egy idézetelemzéssel. A felsorolásos feladatokra adott válaszok számától függően a maximális elérhető pontszám 16–18 pont volt.

Az első szakaszban a bemeneti kérdőíven mindkét csoportnál rendkívül alacsony pontszámot kaptunk. Ez valószínűleg a feladatlap felületes kitöltéséből adódik: több kérdést is válasz nélkül hagytak, vagy félreértettek és rosszul válaszoltak rá.

Az összesített csoportátlagokat az alábbi grafikonon ábrázolja:

A **Miket tartasz a jó újságírás legfontosabban követelményeinek (formai, tartalmi, elvi)?** kérdés részint az újságírással kapcsolatos követelmények és a sajtóetika ismeretére kérdezett rá, részint a diákok véleményét kívánta megismerni, hogy ők mely szempontokat tartják fontosnak. Válaszaik kiindulópontot jelentettek a médiatudatosság és kritikus gondolkodás fejlesztéséhez is. A legjellemzőbb válaszok mind a kimeneti és bemeneti kérdőíven: a *„legfontosabb, hogy a hírek legyen igazságalapja, a hírek felépítése legyen tagolt és érthető”*, *„tömör, átlátható, pontos adatok, rendezett, logikus tartalom”* voltak, ill. többen hangsúlyozták a nyelvi helyesség fontosságát.

A program végén kitöltött kérdőíven szerepelt a **„Hogyan értelmeznéd a következő idézetet? – „Hol a tudás, amelyet elvesztettünk az információban?”**(T. S. ELIOT: Kórusok „A sziklá”-ból) feladat is, amely szintén a médiatudatossághoz kötődik. A szakirodalomban dokumentált jelenség, hogy a fiatalok gyakran az információ (vagy a dokumentum) birtoklását a tartalom – a tudás – birtoklásával azonosítják, ráadásul a folyamatos információáradat és új ingerkeresés következtében kevésbé alakul ki az ismereteket rendszerező, összefüggéseket felfedező képességük. A programok során tudatosítani kellett, hogy az információ csak tágabb kontextusban értelmezhető, ill. hitelességét is ellenőrizni kell. Ez összefügg a sajtóetika kérdésével is.

A fiatalok egy része válasz nélkül hagyta a kérdést, a többiek *„az emberek nem mindig kapják meg a „tisztán” az információt, a tudást ki kell szedniük belőle”*; *„a nagy mennyiségű információból nehéz kiszűrni a számunkra fontosakat”*, vagy *„sok információ az igazi tudást elhomályosítja, nem emlékszünk mindenre”* jellegű válaszokat adtak. Ebből látszik, hogy valamennyire érzékelik az információ és tudás különbségét, de inkább a lényeges és lényegtelen információ kiválasztásának, és nem az információ rendszerezésének, értelmezésének nehézsége felől közelítik meg a problémát. Annak felismertetése,

hogy a téma szempontjából lényeges, de rendezetlen, feldolgozatlan információhalmaz még nem egyenlő a tudással a következő időszak feladata lesz.

A tevékenységhez szükséges specifikus képességek fejlesztésében elért eredmények

A kreatív szakaszban a hagyományos újságírás mellett a multimedialis tartalom készítését is gyakorolták, s a filmes alkotóműhelyek tevékenységébe bekapcsolódva a fényképek, rövid filmek készítésével is megismerkedtek. A szöveg és audiovizuális tartalom együttes hatásának vizsgálata révén javult médiatudatosságuk, vizuális képességük, esztétikai érzékük.

A bemeneti kérdőívek és a kezdeti alkalmak alapján nyilvánvalóvá vált, hogy az anyanyelvi kommunikációjuk (többek között a helyesírás, kifejezőképesség) fejlesztésre szorult, ezért a gyakorlati szakasz kezdetén erre külön figyelmet fordítottak írott és felvett szövegek elemzésével, saját szövegek írásával. Főbb témáik az iskolai élet, ill. a fiatalokat is érintő helyi események voltak, és folyamatosan tájékoztattak a többi alkotóműhely tevékenységéről is.

Az újságírás alapjainak elsajátítása után az online publikálás technikáit gyakorolták. A helyi Csenger Tv és a Csengeri Hírmondó munkatársai segítették a fiatalokat, és teret adtak a nyilvános bemutatkozásra is, írásaik a helyi újságban, ill. az iskolák honlapjain jelentek meg. Szakmai látogatás keretében eljutottak a nyíregyházi Kölcsey Tv stúdiójába, ahol szintén kipróbálhatták az addig megszerzett tudásukat.

Mindkét szakasz zárásaként a filmes csoporttal közösen készítettek kisfilmet és bemutatót a tábori eseményekről, ill. egy rövid riportfilmet a projekt keretében megszervezett Művészeti Bemutatóról, interjúkkal az előadáshoz vezető útról, élményekről. A változatos kiscsoportos munka során kipróbálhatták a különböző munkafolyamatokat, együttműködési formákat, így megtalálhatták a személyiségüknek, érdeklődési körüknek leginkább megfelelő feladatokat. A közös tevékenység egyúttal szociális kompetenciáik javulását is eredményezte.

Az eseményekről való tájékoztatás során fejlődtek írásbeli és szóbeli kommunikációs képességeik, nyitottabbá, közvetlenebbé, önállóbbakká váltak, az interjúk készítése során magabiztos fellépésre és kapcsolatteremtési képességekre tettek szert.

A kérdőívre adott válaszaik alapján a mind az iskolában, mind a magánéletben hasznos képességeket szereztek a program eredményeképpen, elsősorban a fogalmazási és beszédképességük („fogalmazás, választékosabb beszéd, szókinccs”), ill. az információkeresési és lényeges-lényegtelen információ közti választás képességének javulását érzékelték.

A program során fejlesztendő kulcskompetencia közül jó eredményeket értek el az anyanyelvi kommunikáció (helyesírás, szóbeli és írásbeli fogalmazási készség), a matematikai kompetencia és technikai kompetencia (digitális tartalomkészítés – cikkek, videók, fényképek), a hatékony, önálló tanulás

(információkeresés, tervezés, alkotás) fejlesztésében. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén nem tapasztaltunk látványos változást, írásaik elsősorban a tájékoztatást, információközlést szolgálták. Esztétikai érzékük és kifejezőképességük fejlődése inkább a multimediális tartalmak készítése (pl. kép-szöveg-tartalom összhangja) során érzékelhető.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetenciájuk írásaik, riportfilmjeik közönséghez eljuttatása, ill. a helyi médiában szerzett tapasztalataik révén javult. Mivel a sajtóban dolgozók egy része ún. „szabadúszó”, s ez az elektronikus médiában még inkább gyakori, fontos, hogy a fiatalok rendelkezzenek azokkal a képességekkel, ismeretekkel, amelyek lehetővé teszik az önálló munkavégzést/vállalkozást, esetleg kiegészítő jövedelem szerzését.

Amennyiben sikerül érdeklődésüket, aktivitásukat fenntartani, a fiatalok véleményének, nézőpontjának és technikai tudásának, kreativitásának jelenléte a helyi médiában hozzájárulhat a lokális információszolgáltatás modernizálásához, a kortársaik hatékonyabb eléréséhez, bevonásához a település egészét érintő feladatokba, amely hosszabb távon a települések közösségi és gazdasági életének fejlődését is elősegítheti.

Fafaragás

Az alkotóműhely célkitűzése a fafaragó hagyományok megismerése és a fafaragás alapfogásainak elsajátítása volt. Cél volt továbbá a tanulók kreatív képességeit fejlesztő program megvalósítása, általános vizuális alapismeretek elsajátítása és az ezekkel való célszerű tevékenységsorok munkafolyamatainak kialakítása a tanulóknál. Annak az igénynek a kifejlesztése, amely az örömteli munkát (flow-élmény) és a környezetükben fellelhető esztétikai minőségeket egyaránt felfedezi.

A programban az ajaki Tamási Áron Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola és az Újfehértói Általános Iskola diákjai vettek részt, csoportonként 7-7 fővel, a résztvevők életkora 11-13 év között volt.

A csoportok vezetője Ajakon Rozinka László, az iskola tanára és grafika tagozatának vezetője, a 2015-ben már 8. alkalommal megrendezett Ajaki Nemzetközi Képzőművészeti Alkotótábor főszervezője; Újfehértón Balogh Miklós fafaragó, népi iparművész volt. A foglalkozások a közösen kialakított tematika alapján zajlottak, s az első szakasz végén a nyíregyházi tábor keretében a közös alkotásra is lehetőség volt, amely mindkét oktató és a résztvevők számára is jó alkalom volt a későbbi együttműködés megalapozására, barátságok kialakítására.

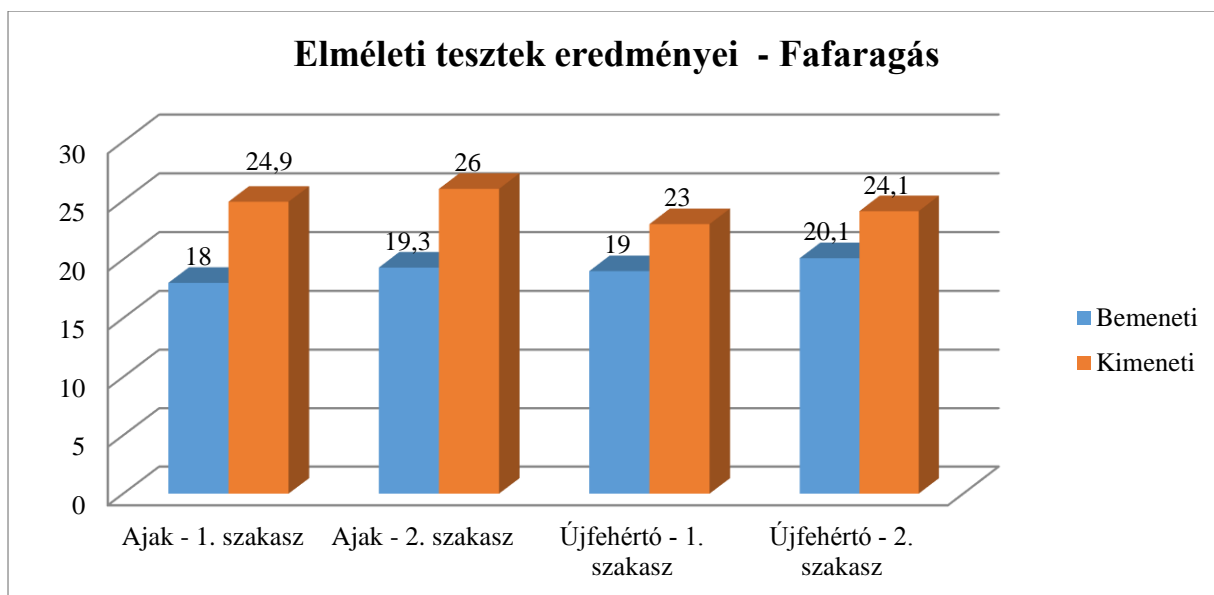
A program által fejlesztendő kompetenciák, kompetencia-összetevők:

NAT Kulcskompetenciák	Nevelési célok, fejlesztési területek	Fafaragás tevékenységhez szükséges képességek
-----------------------	---------------------------------------	---

Matematikai kompetencia	Nemzeti öntudat, hazafias nevelés	Manuális képesség
Természettudományos és technikai kompetencia	Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése	Vizuális képesség
Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Felelősségvállalás másokért, önkéntesség	Matematikai képesség
Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Fenntarthatóság, környezettudatosság	Kreativitás
A hatékony, önálló tanulás	Pályaorientáció	Figyelem koncentráció
	Médiatudatosságra nevelés	Problémamegoldás
	A tanulás tanítása	Stressz tolerancia
		Alkalmazkodóképesség
		Pontosság, precizitás
		Önállóság
		Együttműködő képesség
		Kitartás

A résztvevők közül az első szakaszban 1 fő írta, hogy nem végez semmilyen kreatív tevékenységet, a második szakaszban 3-an. A többiek által végzett tevékenységek: színjátás (7 fő), kézművesség (6 fő), zene (4 fő), 1-2 említéssel: grafika, néptánc, makett. Noha mindkét településen van hagyománya a fafaragásnak, a gyerekek korábban nem próbálkoztak vele.

A kérdőívek 6 elméleti és 1 kiegészítő kérdést tartalmaztak, többségük felsorolásos feladat, ezért a kapható maximális pontszám 30-35 pont volt. A bemeneti és kimeneti tesztek eredményeit az alábbi grafikonon ábrázolja:

A tevékenységhez szükséges specifikus képességek fejlesztésében elért eredmények

A gyakorlati szakaszban a népi díszítőművészet motívumaival és a fatárgyak készítésének (dobozok, bodzagyűrű, egyszerűbb használati tárgyak) gyakorlati lépéseivel ismerkedtek meg a résztvevők. Balogh

Miklós csoportvezető elmondása alapján a gyerekek számára is meglepő lelkesedéssel és kitartással dolgoztak az egyes alkotásokon.

A projektet záró rendezvényen kiállított darabokon végigkövethettük a résztvevők technikai tudásának látványos fejlődését, a kezdeti egyszerű minták, szavak faragásától az összetett, kidolgozott motívumokig. A természetes anyagok ésszerű, takarékos használatával környezettudatosabbá váltak, megismerkedtek a különböző fafajtákkal, azok sajátos jellemzőivel, hasznosítási lehetőségeivel is, amely a hozzájárult fiatalok környezeti neveléséhez.

Az alkotás során átélt öröm felfedezésével megerősödtek a személyiségjegyeik (önbizalom, önmegvalósítás), a különböző technikák, alkotási lehetőségek, motívumok kipróbálása hozzájárult az énkép, az önismeret fejlődéséhez. Alkotás közben észrevétlenül fejlődött esztétikai érzékük, finommotorikájuk, formaérzékük, bővült a szókincsük, megtanultak együttműködni, segítettek egymásnak.

A foglalkozások során a gyermekek elmélyülhettek egy tartalmas és koncentrációt igénylő tevékenységben, ezáltal fejlődött türelmük, frusztrációs toleranciájuk, amely összefügg az érett személyiségre jellemző „szükséges idő” elfogadása gondolkodásmóddal, annak belátásával, hogy egy feladat vagy folyamat befejezését nem lehet sürgetni, mert annak hibás vagy torz eredménye lesz. Ennek a gondolkodásmódnak megalapozása különösen fontos napjainkban, amikor a tömegmédiá a szükségletek, vágyak azonnali kielégítésére ösztönöz. Az aprólékos, gondos tervezést, sok türelmet és kezűgyességet igénylő feladatok során precizitásuk és figyelemkoncentrációjuk is javult.

A program során a szintetizáló alkalmakkor, valamint a projekt keretében megrendezett Művészeti Bemutató keretében a résztvevők bemutathatták újonnan szerzett tudásukat társaiknak, szüleiknek, amely jó hatással volt önbizalmukra, kapcsolatteremtő és együttműködő képességükre.

A fiatalok többsége saját bevallása szerint szeretné folytatni a tevékenységet, 2 fő foglalkozásnak is választaná a fafaragást. A foglalkozások eredményeként természettudományos és népművészeti ismereteik bővülését („felismerem a fafajtákat, mintákat”), kezűgyességük, kreativitásuk javulását tapasztalták, az elsajátított ismereteket egyedi ajándéktárgyak készítésében tudják hasznosítani.

A kulcskompetenciák közül az alkotóműhely jó hatással volt a matematikai kompetencia (tervezés, mérés, arányok számítása), a természettudományos és technikai kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség, a hatékony, önálló tanulás, és – a közösségi alkotás révén –, a szociális kompetencia fejlődésére. A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztésére a bemutató alkalmak és az egyedi ajándéktárgyak készítése teremtett lehetőséget, de 11-13 évesekről lévén szó, nem foglalkoztak elmélyülten ezekkel az ismeretekkel.

Ajak és Újfehértó is jelentős fafaragó hagyományokkal rendelkezik, így a pályázati program hozzájárult a helyi alkotók és a fiatalok közti kapcsolat kialakításához. Maguk a csoportvezetők is gyakorlatot szereztek, hogy hogyan adják át tudásukat a következő generációnak, ezáltal biztosítva a tevékenység és a hagyományok továbbélését.

Film

Az alkotóműhely célja a résztvevők vizuális nevelése a filmkészítés alapjainak elsajátításán keresztül volt. Hosszú távú célkitűzése az elektronikus sajtó műhely tagjaival együttműködve egy médiacsapat összeállítása, akik a helyi kultúra színvonalas képi megőrzése, kulturális események generálása, helyi értékek hatékonyabb és szélesebb körű megismertetésében is tevékeny szerepet vállalhatnak.

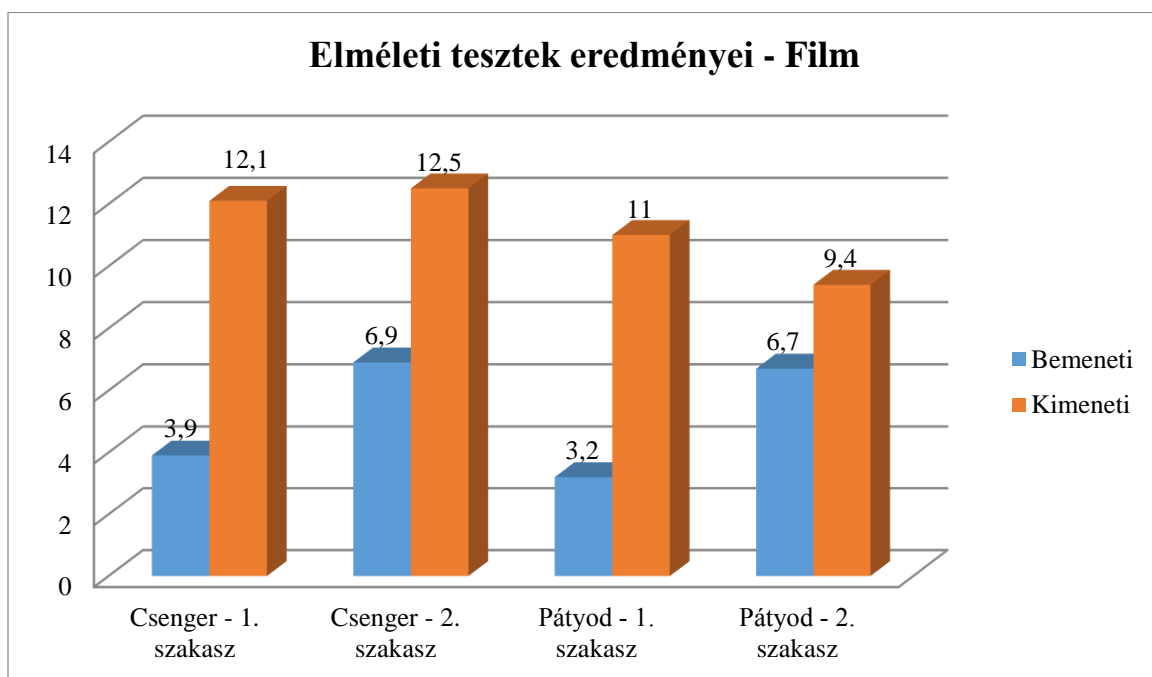
Az alkotóműhelyekben a csengeri Ady Endre Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium és a pátyodi Dr. Antall József Általános Iskola 15-16, ill. 12-14 éves diákjai vettek részt, szakaszonként 7-7 fővel.

A program által fejlesztendő kompetenciák, kompetencia-összetevők:

NAT Kulcskompetenciák	Nevelési célok, fejlesztési területek	Filmkészítés tevékenységhez szükséges képességek
Anyanyelvi kommunikáció Matematikai kompetencia Természettudományos és technikai kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség A hatékony, önálló tanulás	Nemzeti öntudat, hazafias nevelés Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése Felelősségvállalás másokért, önkéntesség Fenntarthatóság, környezettudatosság Pályaorientáció Médiatudatosságra nevelés A tanulás tanítása	Manuális képesség Matematikai képesség Térbeli tájékozódás Figyelemkoncentráció Problémamegoldás Kreativitás Stressz tolerancia Alkalmazkodóképesség Pontosság, precizitás Szervezőképesség Önállóság Együttműködő képesség Empátia Felelősségvállalás Kommunikációs készség Vizuális képesség, Türelem

A foglalkozások kezdete előtt az első szakaszban a csengeri csoportból 4 fő, a pátyodiak közül 6 fő; a második szakaszban a csengeriek közül senki, a pátyodiak közül 5 fő végzett kreatív tevékenységet, leggyakoribb válaszaik a zene (citera), tánc és írás voltak, azaz vizuális művészetekkel nem foglalkoztak, filmművészeti, filmtörténeti ismereteik hiányosak voltak.

Az elméleti kérdőív 6 kérdést tartalmazott, a felsorolásos feladatokra adott válaszok számától függően az elérhető maximális pontszám 23–25 pont volt, az összesített eredményeket az alábbi grafikon szemlélteti:

A tevékenységhez szükséges specifikus képességek fejlesztésében elért eredmények

A kreatív és marketing szakaszban az elektronikus sajtó alkotóműhellyel szorosan együttműködve részt vettek a többi pályázati csoport tevékenységének, ill. a helyi események dokumentálásában is, ezen keresztül a települést is más oldaláról ismerték meg: a helyi értékek felfedezése, megőrzése, és azok minél szélesebb körben való bemutatási lehetőségeinek megtalálása során erősödött helyi identitásuk, kötődésük.

Az egyik legfontosabb és talán legnehezebb feladat a fiatalok türelemre és figyelemre szoktatása volt: a modern ITK eszközök elterjedésével a többség kezében ott a mobiltelefonba/fényképezőgépbe épített felvevő, amelyet előszeretettel használnak is, pusztán az adott helyzet megörökítésére. Kezdetben a

filmes foglalkozásokra is ezt az attitűdöt hozták, a beállításokra, optimális nézőpontra, a vizuális üzenetre kevés figyelmet fordítottak. Ennek eredménye látható is a kezdeti nyers felvételeken. Meg kellett tanítani őket megállni, mérlegelni, megkeresni a leginkább megfelelő nézőpontot, beállítást, hogy minél érzékletesebben fejezzék ki a felvétel tárgyát, ne csak céltalanul rögzítsenek mindent.

A nyers felvételeket közösen elemezték, kiemelve a jó és rossz megoldásokat, megkeresték ez utóbbiak elkerülésének, javításának módjait. Ezáltal fejlődött kreativitásuk, precizitásuk, esztétikai érzékük. A film vizuális nyelvének alapszintű elsajátítása, annak tudatosítása, hogy más beállításokkal, vágásokkal, zenei aláfestésekkel hogyan módosítható a jelenet üzenete, és ezen technikák felismerése révén fejlődtek kommunikációs képességeik és médiatudatosságuk, így kevésbé lesznek kiszolgáltatottak a tömegkommunikáció befolyásoló hatásainak.

A rendelkezésre álló idő és eszközök nem tették lehetővé, hogy gyakorlatban kipróbálják és elsajátítsák a különböző filmes technikákat, és azokat kommunikációs céljaiknak megfelelően tudatosan alkalmazzák. Az elméleti ismeretek elsajátítása után az elektronikus sajtó csoportokkal együttműködve inkább a riportfilmek, tudósítások készítésének módjaival ismerkedtek meg.

A többnyire sok résztvevővel (és nézővel) lebonyolított események felvételének további pozitív hatása volt, hogy a műhely tagjainak rendkívül rugalmasan, a különböző helyzetekre gyorsan reagálva, többekkel együttműködve kellett megoldaniuk a feladataikat – ez jobban fejlesztette az alkalmazkodóképességüket, gyors helyzet-felismerési és problémamegoldó képességüket, stressz toleranciájukat, mintha többségében előre beállított jelenetekkel, vagy a táj filmezésével dolgoztak volna.

A szoros együttműködés miatt a kulcskompetenciák fejlesztésében elért eredményekre az elektronikus sajtó csoportoknál magállapítottak a film alkotóműhelyekre is érvényesek: javult anyanyelvi kommunikációjuk, matematikai, technikai, szociális kompetenciájuk, kezdeményezőkéességük és vállalkozói kompetenciájuk, a hatékony, önálló tanulási képességük, az esztétikai-művészeti tudatosságuk és kifejezőképességük.

A rendezvényeken való rendszeres jelenlétük révén a filmes alkotóműhelyek maguk is aktív résztvevőivé váltak az eseményeknek, fontos szerepük volt azok megörökítésében. A helyiek is megismerkedtek csoport tagjaival és tevékenységével, amely későbbi lehetséges együttműködések alapját képezhetik. Mindez hozzájárul a program hosszú távú célkitűzéséhez, a helyben működő és helyi igényeket kielégítő, felkészült munkacsoport létrehozásához.

Személyiségteszt

A pályázat mellékleteként benyújtott megvalósíthatósági tanulmányban vállaltuk a tematikában megjelölt kompetenciák változásai közül az „együttműködés képességének és a tudás és információ konstruktív használata” kompetenciák mérését egy fiatalok számára kialakított személyiségteszt segítségével. Ehhez az Oláh Attila¹ és munkatársai által kidolgozott Pszichológiai Immunrendszer kérdőív junior változatát használtuk. A 48 kérdésből álló kérdőív összesen 16 alskálából áll, ezek közül a hat alskála pontszámait vettük figyelembe, amelyek relevánsak a programok által fejlesztendő kompetencia-összetevők, személyiségjegyek szempontjából. Ezek a következők:

- Kihíváskeresés, rugalmasság
A kihívások vállalása, a tevékenységekbe való belemerülés, az új iránti fogékonyság és nyitottság, valamint a változás és fejlődés igenlése jellemzi a magas pontértékű személyeket. Minden változásban a személyes fejlődés lehetőségeit keresik.
- Társas monitorozás/empátia
Annak mértékét mutatja, hogy a személy mennyire képes a társas környezet információit érzékenyen és szelektíven észlelni, valamint adekvátan felhasználni az aktuális és távlati célok megvalósítására.
- Leleményesség, kreativitás
A személyiség kreatív kapacitása tervek, alternatív megoldások, eredeti ötletek kimunkálására, a tanult ismeretek olyan átstrukturálására való képesség, hogy azok alkalmas forrásként szerepelhessenek a megküzdési folyamatban, az élet problémáinak a megoldására.
- Társas mobilizálás képessége
Ennek birtokában az egyén sikeres mások irányításában, képes kiaknázni mindazt, ami másokban rejlik; el tudja érni, hogy támogassák a céljai megvalósításában. Eredményes a meggyőzésben és a kapcsolatteremtésben.
- Szociális alkotóképesség
Képesség a másokban szunnyadó rejtett képességek feltárására és hasznosítására az együttgondolkodás folyamatában. A magas pontértékű személyek csoportokat szervezve oldják meg az élet azon problémáit, amelyekhez nem elegendőek a személyes forrásaik.
- Kitartás
Az egyén akadályok keletkezése esetén is képes folytatni az elhatározott viselkedést, ebben a frusztrációs tolerancia magas szintje és a késleltetésre való képesség is erősíti.

¹ Vö.: Oláh Attila: Megküzdés és pszichológiai immunitás, In: Bevezetés a pszichológiába, szerk. Pléh Csaba, Boross Otília, Bp.: Osiris, 2004., p. 631–663.

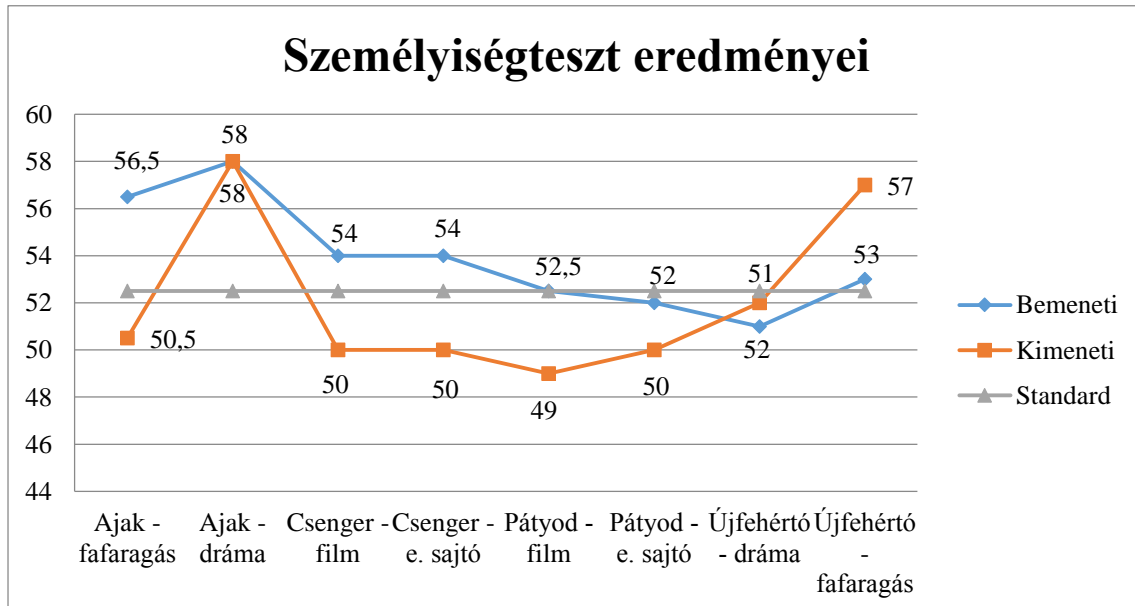
Az értékeléskor a teszt alkáláinak standard értékei alapján számított átlagpontszámokat, ill. a csoportok átlagát vettük figyelembe.

A bemeneti teszteken sokaknál a vártnál jóval magasabb pontszámokat kaptunk, amelyből arra következtettünk, hogy inkább a fiatalok vágyott önképét tükrözik a válaszok, mintsem a valóságot. Kamaszkorú vagy közvetlenül az előtt álló fiatalokról lévén szó, még nem kialakult személyiséggel, ez gyakori és normális jelenség.

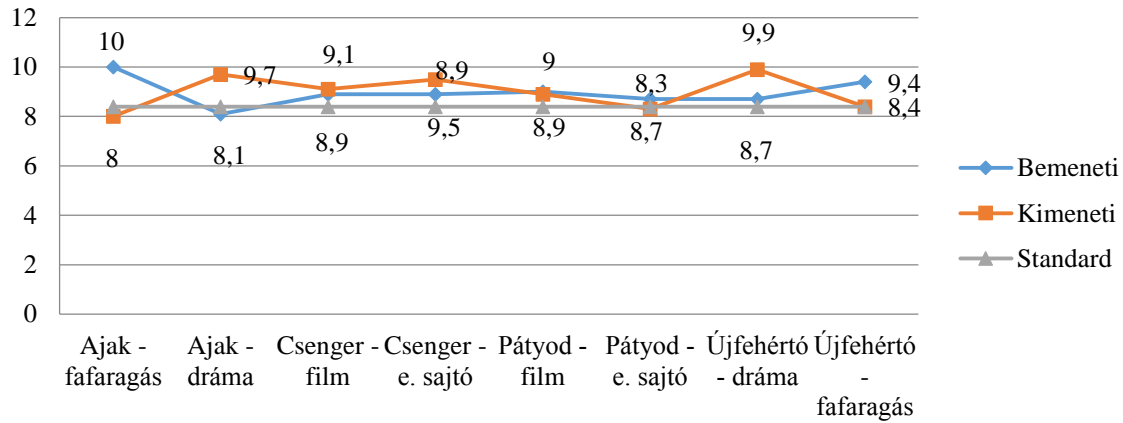
A csoportos foglalkozások során a társak visszajelzése, ill. a saját képességek gyakorlati próbája és a többiekével való összevetése révén a programok végén az pontszámok enyhe csökkenésre számítottunk, amely a reális önismeret felé való elmozdulást jelentené. A kimeneti felmérések során a legtöbb csoportnál valóban ez történt, pontszámok emelkedése a foglalkozások végére csak az újfahértói fafaragó csoportoknál volt.

Kontrollcsoportos vizsgálatot nem végeztünk, ezért a kapott eredményekből messzemenő következtetéseket nem vonhatunk le, de mindenképpen javulás, hogy a programok végén fiatalok reálisabban ítélték meg képességeiket, személyiségjegyeiket (pl. a bemeneti tesztek során sokan maximális pontszámot adtak maguknak kitartásra, kreativitásra).

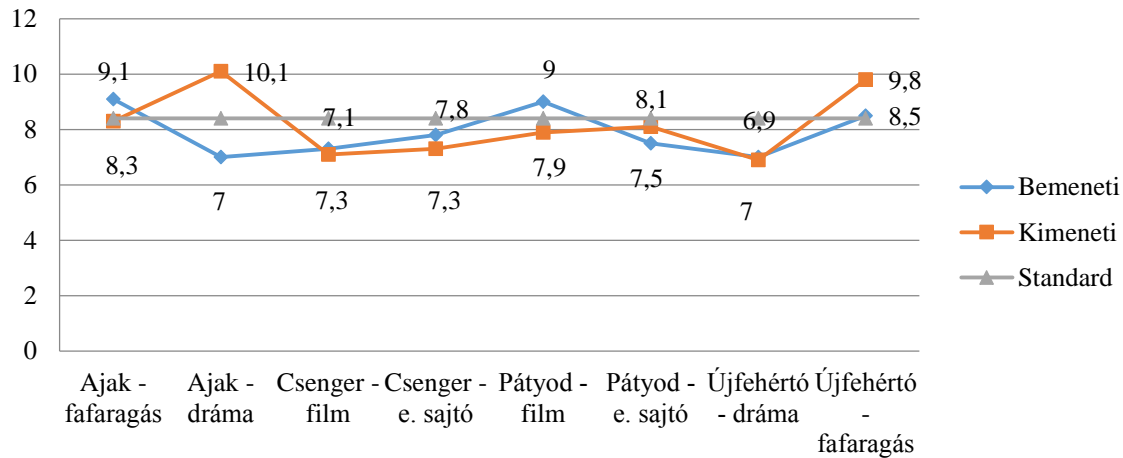
Az alábbi grafikonok összefoglalják a tesztek eredményeit, ill. a skálához tartozó standard értéket is:

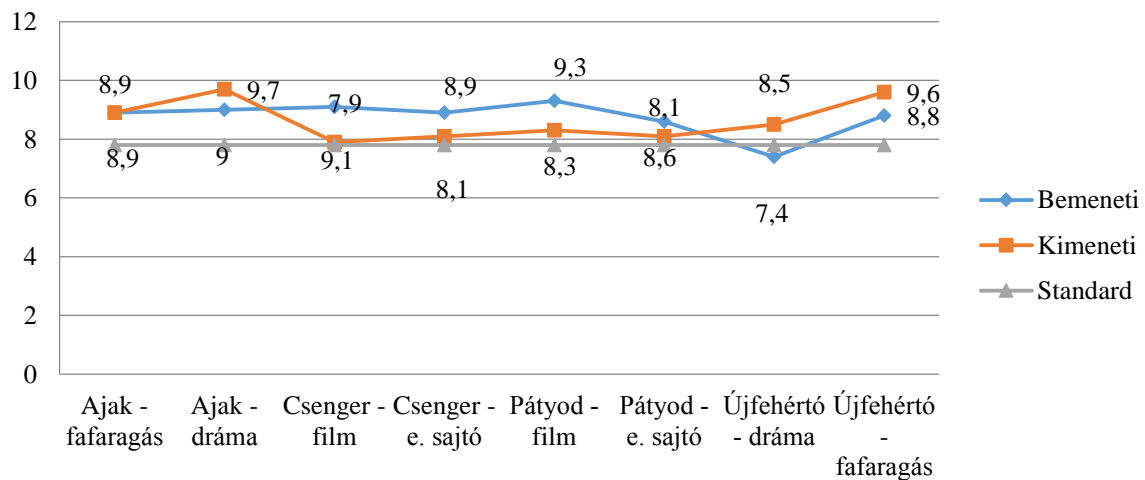
Rugalmasság

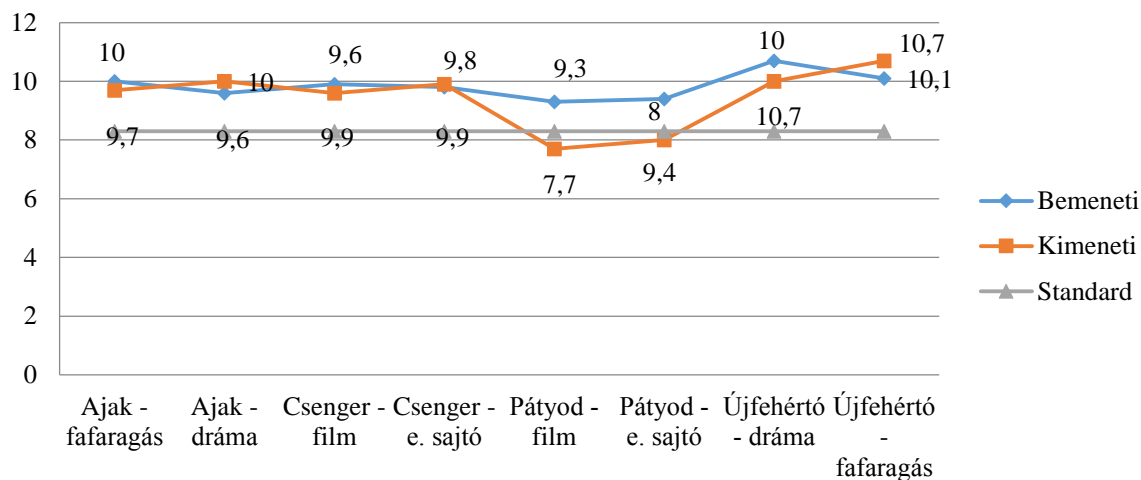
Empátia

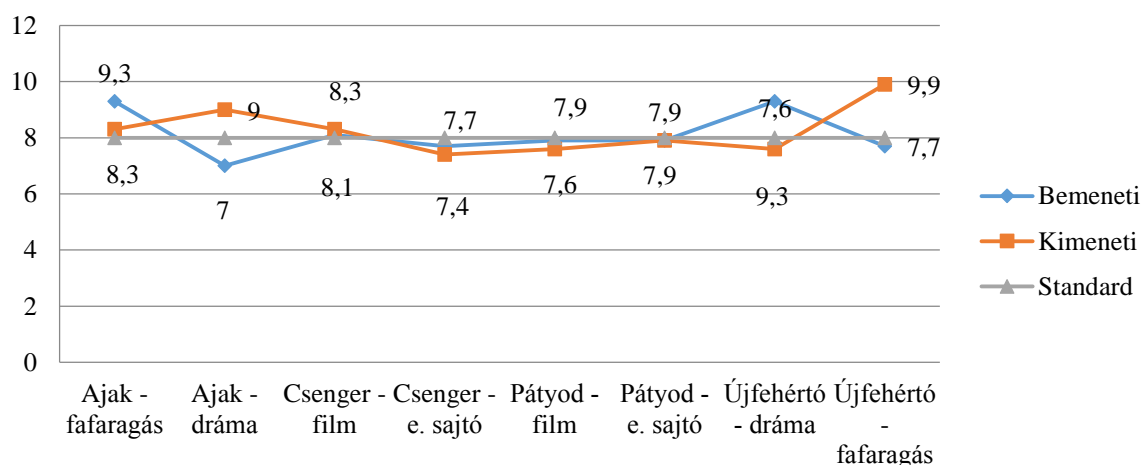
Leleményesség

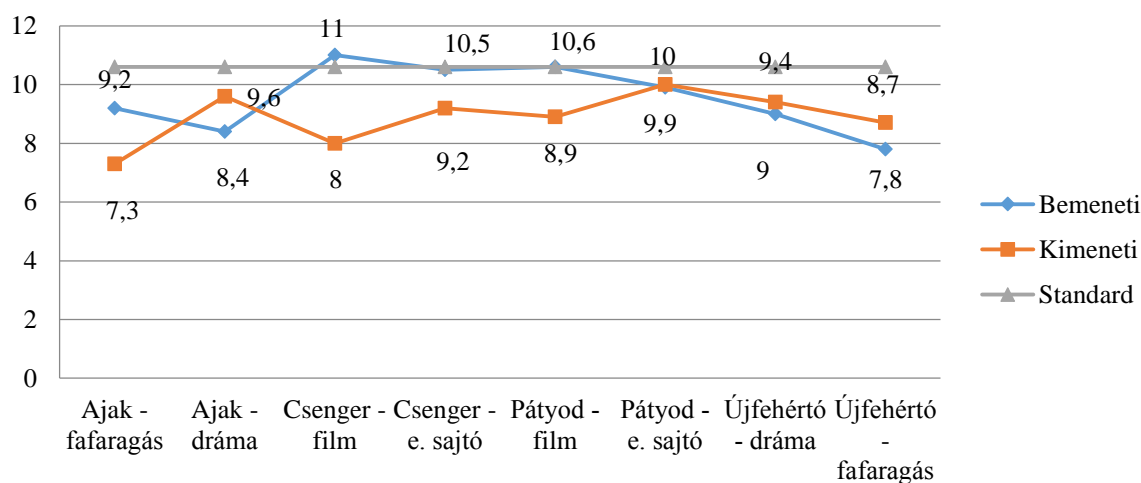
Társas mobilizálás képessége

Szociális alkotóképesség

Kitartás

Összefoglalás

A 2014. január 2. és 2015. június 30. között megvalósult kreatív ipari program jó lehetőséget biztosított a pályázó közművelődési intézmény dolgozóinak, hogy újabb tapasztalatokat szerezzenek az ilyen jellegű állandó csoportok szervezésében, működtetésében, támogatásában és kapcsolatokat alakítsanak ki az iskolákkal és helyi alkotókkal. A csoportok vezetőinek elmondása alapján számukra is hasznos tanulási-gyakorlási lehetőség volt az pályázat megvalósítása. Hozzáállásuk, szaktudásuk jó alapot teremt ahhoz, hogy a fenntartási időszakban – és vélhetőleg az után is – sikeresen működjenek az alkotócsoportok.

A két szakaszban összesen 112 főt vontuk be programokba, közülük 40 fő korábban nem végzett semmilyen kreatív tevékenységet.

Az alkotóműhelyek rövid távú hatásait maguk a résztvevők is érzékelték: pozitívan változott személyiségük, számos új képességre, ismeretre tettek szert, s ezen kompetenciák a diákok iskolai teljesítményére – és későbbiekben – a munkaerő-piaci esélyeikre is jó hatással van. A sikerélmények hatására fejlődtek a fiatalok én-erői: magabiztosabbá, hatékonyabbá, optimistábbá váltak.

A fiatalok megtapasztalhatták a közösségi alkotás, a közösségbe tartozás érzését, amely biztonságot, személyiségüknek kibontakozási lehetőséget nyújt, s erre a kamaszkorú, vagy annak küszöbén álló gyerekeknek nagy szüksége van. Az esztétikai és társas élményt adó elfoglaltságok alternatívát és védelmet nyújtanak a deviáns magatartási mintákkal szemben.

A program megalapozta a fenntartási időszakra meghatározott hosszú távú célt, hogy a bevont fiatalokból a település életében, fejlődésében is aktív szerepet vállaló műhelyek, klubok jöjjenek létre. Olyan közösségek, amelyek a helyi kötődést, identitást erősítve hozzájárulnak a település népesség-megtartó erejéhez, a helyi hagyományok, sajátosságok továbbéléséhez.